

6. Land Administration Guidelines / Economic Commission for Europe. New York and Geneva, 1996. – 112 p.

7. Williamson I. Land Administration for Sustainable Development / I. Williamson, S. Ene-mark. – ESRI Press. – 2010. – 487 p.

Курильцев Р.М. Понятийный аппарат управления землепользованием в европейском контексте

Раскрыта суть новой парадигмы управления землепользованием в условиях новых земельных отношений с учетом зарубежного опыта. Рассмотрено понятие управления в контексте развития, земельного администрирования, парадигмы управления землепользованием. Представлена иерархическая схема основных структурных элементов системы управления землепользованием согласно их толкования и функций, какие они выполняют.

Ключевые слова: управление землепользованием, парадигма, земельное администрирование, земельная политика.

Kuryltsiv R.M. Conceptual apparatus of land governance in European context

It is explored an essence of a new paradigm of land governance in conditions of new land tenure in taking into account foreign experience. The understanding of governance, land administration, land management paradigm is observed. It is presented a tall structure of basic elements of land governance system concerning to their meaning and functions.

Keywords: land governance, paradigm, land administration, land policy.

УДК 338.22 Доц. О.Т. Левандівський, канд. екон. наук – Прикарпатський НУ ім. Василя Стефаника; студ. К.С. Консевич – Київський НУ ім. Т. Шевченка

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Проаналізовано результати здійснення грошово-кредитної політики в Україні протягом 2004-2010 рр. та оцінено ефективність її здійснення шляхом порівняння прогнозних і фактичних показників монетарної сфери. Деталізовано розглянуто здійснення грошово-кредитної політики у 2008 р. та її результати.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, ефективність, прогнозні та фактичні показники.

Актуальність. Актуальність обраної теми досить висока у сучасних економічних умовах України. Національна економіка України ще не пододала наслідків кризи, що проявляються в інфляційних процесах, зростанні дебіторської та кредиторської заборгованостей між підприємствами, знеціненні національної грошової одиниці, значних внутрішніх і зовнішніх заборгованостях країни. На сьогодні завдання подолання цих наслідків є очевидним. З огляду на те, що грошово-кредитна політика центрального банку є одним з головних важелів для боротьби з кризою, то аналіз ефективності грошово-кредитної політики України має високу актуальність у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень. В умовах трансформації економіки України, що постійно породжує нову економічну ситуацію, формування адекватної грошово-кредитної політики має теоретичне і практичне значення. Дедалі більшого значення набувають монетаристські методи впливу на економічні процеси та роль Національного банку – центру державного регулювання. То-

му все це вимагає підвищеної уваги на формування адекватного змісту грошово-кредитної політики. Ступінь розробки вітчизняними дослідниками цієї теми досить висока. Зокрема проблематику грошово-кредитної політики висвітлено в працях таких вчених: В. Базилевич, К. Базилевич, Л. Баластрик, О. Гнатів, О. Охріменко, Я. Лапчук, І. Лютий, А. Мороз, М. Пуховкіна, В. Стельмах, А. Чухно та інші. За таких обставин зростає значення дослідження нових тенденцій у змісті та характері сучасної грошово-кредитної політики [5, с. 252].

Виклад основного матеріалу. Відповідно до чинної законодавчо-нормативної бази основною метою грошово-кредитної політики є утримання стабільності національної грошової одиниці як важливої передумови фінансової і макроекономічної рівноваги та сталого соціально-економічного розвитку країни. Досягнення цієї мети базується на виконанні прогнозних показників монетарної сфери, які спрямовані на здійснення за допомогою інструментів грошово-кредитної політики регулювання грошового обігу та кредитування економіки з метою забезпечення стабільності грошової одиниці як основної цілі грошово-кредитної політики Національного банку України. Такими змінними індикаторами фінансової сфери до 2006 р. були індекс споживчих цін, монетарна база, грошова маса та обмінний курс гривні до долара США, а з 2007 р. з переліку прогнозних показників монетарної сфери вилучено монетарну базу (табл. 1) [3, с. 106-107].

Табл. 1. Прогнозні показники монетарної сфери, визначені в Основних засадах грошово-кредитної політики на 2004-2010 рр.[8]

Прогнозні показники	2004	2005	2006	2007	2008*	2009	2010*
Індекс споживчих цін (грудень до грудня), %	105,8-106,3	106-107	108,5-109,5	107,5	115,9	109,5	–
Монетарна база, темпи зростання до попереднього року, %	126-132	120-126	122-127	–	–	–	–
Грошова маса, темпи зростання до попереднього року, %	132-139	128-133	127 –132	128-133	135-140	130-135	–
Середній за період обмінний курс, грн за дол. США	5,38-5,42	5,27-5,31	5,0 –5,2	4,95-5,25	4,85 ^{±4} %	4,85 ^{±5} %	–

* До змін, внесених рішенням Ради НБУ від 15.09.2008 №17 в Основні засади грошово-кредитної політики на 2009 р. прогнозними показниками монетарної сфери були: індекс споживчих цін – 109,6 %, темпи зростання грошової маси – 130 –135 %, обмінний курс гривні до долара США 4,95-5,25 грн. / дол. США.

**В Основних засадах грошово-кредитної політики на 2010 р. не вказується прогнозоване значення жодного з показника.

Для визначення ефективності грошово-кредитної політики, тобто ступеня досягнення основної мети – стабільності національної грошової одиниці – порівняємо прогнозні показники монетарної сфери з фактичними. Для цього передусім наведемо статистичні дані фактичних показників монетарної сфери у 2004-2010 рр. (табл. 2).

Потрібно зазначити, що зростання грошової маси не має статусу монетарної цілі і відхилення від неї не вимагає автоматичного коригування грошово-кредитної політики, а є лише приводом для детальнішого аналізу [6, 7].

Тобто основними прогностичними показниками монетарної сфери можна вважати обмінний курс та індекс споживчих цін. Такі зміни є обґрунтовані, оскільки, як показала практика, одночасне виконання всіх прогнозованих індикаторів грошово-кредитної політики в Україні було неможливим через те, що досягнення одного цільового показника вимагало зміни інших, які відігравали роль інструмента досягнення мети.

Табл. 2. Фактичні показники монетарної сфери, визначені в Основних засадах грошово-кредитної політики на 2004-2010 рр. [8]

Фактичні показники	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Індекс споживчих цін (грудень до грудня), %	112,3	110,3	111,6	117,9	122,3	111,5	109,1
Монетарна база, темпи зростання до попереднього року, %	134,1	127,4	98,9	134	131,5	101,4	115,8
Грошова маса, темпи зростання до попереднього року, %	132,4	131	116,8	135,9	129,9	91,5	117,9
Середній за період обмінний курс, грн за дол. США	5,32	5,12	5,05	5,05	5,27	7,79	7,94

Наприклад, у 2007 р. та до фінансової дестабілізації 2008 р., в умовах діючого в Україні валютного режиму, що базується на прив'язці курсу гривні до долара США, відкритості української економіки та значних надходжень іноземного капіталу, Національний банк України для підтримки курсової стабільності змушений проводити валютні інтервенції з купівлі валюти, що позначається на зростанні грошової маси та перевищенні запланованого інфляційного показника. Тому монетарний, курсовий та інфляційний показники одночасно не могли бути цільовими показниками грошово-кредитної політики [3, с. 107].

Тож проведемо порівняльний аналіз показників обмінного курсу та індексу споживчих цін. Поглянемо на рис. 1. Яскраво видно, що в жодному році значення індексу споживчих цін не досягли прогнозних.

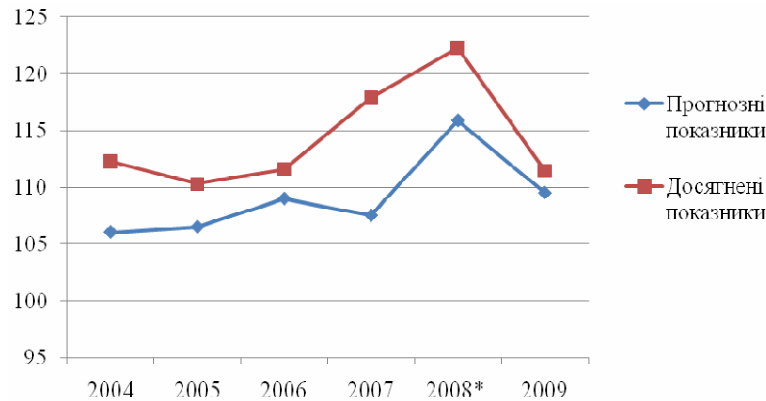

Рис. 1. Порівняльний аналіз прогнозних і фактичних показників індексу споживчих цін у 2004-2010 рр., у %

Проте у 2005-2006 рр. спостерігається значне наближення показників до прогнозованого рівня 106-107 % та 188,5-109,5 % у 2005 та 2006 відповідно. У 2007 р. помітний стрибок індексу споживчих цін до рівня 117,9, що відхилилось від прогнозного на найбільшу величину – 10,4 %. Найближчими виявились значення прогнозних та фактичних показників у 2009 р. Відхилення становило лише 2 %.

Тепер поглянемо на тенденції прогнозних та фактичних показників обмінного курсу (грн за дол. США) у 2004-2010 рр. (рис. 2). Спостерігаємо зовсім іншу картину зі значеннями обмінного курсу у 2004-2010 рр. До 2008 р. значення прогнозних та фактичних показників відхилились на мізерні величини або й зовсім збігалися. Проте у 2008 р. значення відхилились на більшу величину, а у 2009 р. стрибок у різниці сягнув близько 3,34 грн за дол. США. У цьому році грошово-кредитна політика здійснювалась у складних умовах економічної та фінансової кризи. Уряд боровся проти різких стрибків валютного курсу, намагаючись його стабілізувати, проте курс продовжував зростати й у 2010 р., хоча вже не такими темпами.

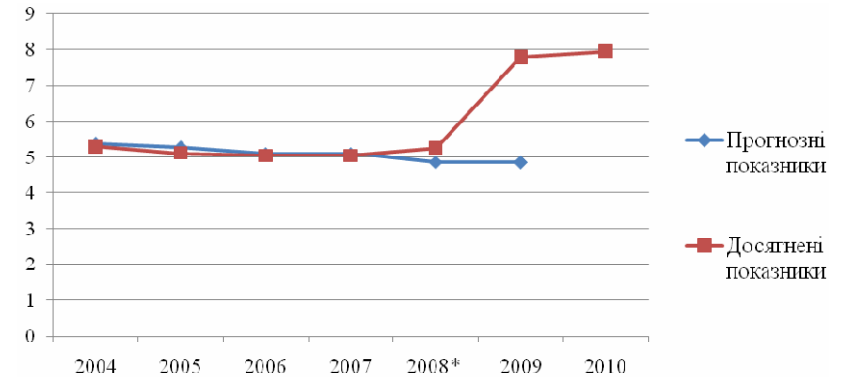

Рис. 2. Порівняльний аналіз прогнозних та фактичних показників обмінного курсу (грн за дол. США) у 2004-2010 рр.

Таким чином, майже в усі роки були істотні відхилення фактичних рівнів індексу споживчих цін від прогнозних. З одного боку, це свідчить про низький рівень прогнозування показника, а з іншого – про низьку дієздатність грошово-кредитних інструментів, що не дає змоги вивести монетарну динаміку на прогнозований рівень. Проте до 2008 р. цього не можна сказати про політику стабілізації курсу національної валюти. Прогнозні показники були досягнуті, а курс залишався стабільним. Але у 2008 р. Україну охопила фінансово-економічна криза. В умовах складної макроекономічної ситуації грошово-кредитна політика в 2008 р. була спрямована на виконання основної функції Національного Банку України – забезпечення стабільності національної грошової одиниці. З початку року НБУ з метою протидії інфляції продовжував проводити процентну політику, спрямовану на підвищення вартості національної валюти та вживав заходів щодо стимулювання позитивних зрушень у структурі активно-пасивних операцій банків. Утім такі заходи не були механічним обмеженням грошової пропозиції.

У жовтні-листопаді 2008 р. Національний банк України спрямовував свої зусилля насамперед на забезпечення своєчасності проведення банками розрахунків, зменшення впливу коштів з банківської системи та збалансування ситуації на валютному сегменті ринку. У цьому контексті Національний банк України розширив можливості банків з підтримки ними своєї ліквідності через механізми рефінансування, пом'якшив вимоги до формування банками обов'язкових резервів, обмежив здійснення певних активних операцій банків в іноземній валюті, упорядкував правила здійснення валютних операцій [7].

У 2009 р. грошово-кредитна політика в Україні спрямовувалася на якнайшвидше подолання наслідків економічної та фінансової кризи. Значне зниження зовнішнього попиту на вітчизняну продукцію, згорання іноземних інвестицій, істотне ускладнення доступу до зовнішніх фінансових ресурсів, необхідних для реформування економіки, спричинило падіння виробництва, експорту, зменшення всіх видів доходів, особливо валютних, обумовило труднощі з наповненням бюджету, перевищення попиту на іноземну валюту над її пропозицією. Це на початку року спровокувало девальваційні процеси, ажіотажні настрої у населення щодо купівлі валюти та вилучення коштів з банківської системи, що відобразилося на її ослабленні, зменшенні кредитування економіки, скороченні золотовалютних резервів Національного банку [2].

Наслідком неспроможності грошово-кредитної політики забезпечити стабільність економічного зростання було падіння ВВП у I кварталі 2009 р. на 20,3 %, у II кварталі – 18 %, промислове виробництво за сім місяців скоротилося на 30,4 %, експорт зменшився на 48,5 %. Рівень безробіття на кінець липня становив 2,2 %. Чистий притік зовнішніх інвестицій до України за сім місяців скоротився у 2,9 рази, а приплив іноземних запозичень за кредитами та облігаціями, який спостерігався у минулому році (10,2 млрд дол.), змінився на їх чистий відплив у поточному (- 4,5 млрд дол.). Перевищення бюджетних видатків над отриманими доходами за перше півріччя 2009 року зросло до 9,6 млрд гривень [1].

Заходи грошово-кредитної політики з початку року спрямовувалася на стримування значних коливань валютного курсу та збалансування валютного ринку, забезпечення економіки платіжними засобами, стимулювання відновлення процесів кредитування, а також запровадження заходів щодо підвищення надійності функціонування банківської системи. [8]

У другій половині 2009 р. від'ємне зведене сальдо платіжного балансу залишилось досить істотним (понад 5 млрд дол.), зберігся загальний девальваційний тиск на гривню й у 2010 р. Водночас зменшення негативного впливу зовнішніх чинників і стабілізація банківської системи сприяли поступовому відновленню ділової активності та нормалізації економічних зв'язків у реальному секторі.

Макроекономічний прогноз Національного банку України на 2011-2012 рр. було розроблено з урахуванням поточної ситуації на українському ринку і вимог Міжнародного валютного Фонду. Так, у 2011-2012 рр. зростання ВВП, за прогнозом НБУ, становитиме 4 %, темпи зростання споживчих цін знизяться до рівня 8,9 %, зниження рівня безробіття (до 7,6 % – 8,1 %), а також зростання реальної заробітної плати на 4 % [4].

Висновки. Дослідивши особливості грошово-кредитної політики України протягом 2004-2010 рр., можна зробити висновок про те, що майже в усі роки були істотні відхилення фактичних рівнів індексу споживчих цін від прогнозних, чого не можна сказати про політику стабілізації курсу національної валюти: прогнозні показники були досягнуті, а курс залишався стабільним до початку фінансово-економічної кризи. З огляду на такі висновки, монетарну політику нашої держави не можна назвати ефективною, тому вона потребує істотних вдосконалень.

Література

1. Економіка України після кризи: орієнтири стратегічних реформ / Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська та ін. / за ред. Я.А. Жаліло. – К. : Вид-во НІСД, 2010. – 104 с.
2. Кричевська Т. Фінансово-економічна криза та виклики для грошово-кредитної політики // Т. Кричевська // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2010. – № 4. – С. 74-75.
3. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / за ред. В.С. Стельмаха. – К. : Центр наук. досл. НБ України, УБС НБУ, 2009. – 404 с.
4. Охріменко О. Макроекономічний розвиток України у 2011-2012 роках / О. Охріменко // Фінансовий ринок України. – 2010. – № 12. – С. 3-4.
5. Лапчук Я.С. Проблеми формування грошово-кредитної політики в умовах реформування економіки в Україні / Я.С. Лапчук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2004. – Вип. 14.1. – С. 252-257.
6. Основні тенденції валютного ринку України / Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>.
7. Основні тенденції грошово-кредитного ринку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>
8. Основні засади грошово-кредитної політики НБУ. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.bank.gov.ua/Rada_NBU/OsnovZasad-2010.pdf

Левандівский О.Т., Консевич К.С. Анализ эффективности денежно-кредитной политики Украины

Проанализированы результаты осуществления денежно-кредитной политики в Украине в течение 2004-2010 г. и оценена эффективность ее внедрения путем сравнения прогнозных и фактических показателей монетарной сферы. Детализировано рассмотрено осуществление денежно-кредитной политики в 2008 г. и ее результаты.
Ключевые слова: денежно-кредитная политика, эффективность, прогнозные и фактические показатели.

Levandivsky O.T., Konsevych K.S. Analysis of efficiency of monetary policy in Ukraine

The article analyzes the results of monetary policy in Ukraine during 2004-2010 and evaluates the efficiency of its implementation by comparing forecasted and actual figures of the monetary sphere. The monetary policy in 2008 and its results are reviewed in details.

Keywords: monetary policy, efficiency, forecasted and actual figures.

УДК 339.31.17

Викл. С.М. Макух – Дрогобицький ДПУ ім. Івана Франка

ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕКТРА ПОТЕНЦІЙНИХ ДжЕРЕЛ ПЕРВІСНОГО НАГРОМАДЖЕННЯ КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Виокремлено чинники впливу на акумуляцію інвестиційних ресурсів в Україні. Розглянуто види взаємозв'язку між рівнем зайнятості й доходів населення та специфіку формування взаємозалежності пропорцій між його загальними витратами, заощадженнями й інвестиціями в умовах здійснення ринкових трансформацій у країні.

Ключові слова: доходи, заощадження, інвестиції, ринок, капітал.